Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm, B. No: 2020/33016, 16.09.2025

Karar metni resmî kaynaktan aktarılmıştır; heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başvuru Numarası: 2020/33016

Karar Tarihi: 16/9/2025

R.G. Tarih ve Sayı: 10/2/2026 - 33164

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunduğu süreçte kişinin nişanlısı ile telefonla görüşmesine izin verilmemesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/10/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, başvuru tarihinde Söke T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) hükümlü olarak bulunmaktadır.

7. Başvurucu 28/4/2020 tarihinde, başka bir ceza infaz kurumundaki nişanlısı ile telefon görüşmesi yapmak için talepte bulunmuştur. Başvurucu; dilekçesinde, ceza infaz kurumuna girmeden önce nişanlandığını, 14/8/2017 tarihinde tutuklanarak ceza infaz kurumuna konulduğunu, bu tarihten itibaren nişanlısı ile yalnızca mektupla haberleşebildiğini, otuz üç aydır nişanlısıyla konuşamadığını belirtmiştir. Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu (İdare ve Gözlem Kurulu) başvurucunun dilekçesine cevap vermeyerek talep konusuyla ilgili ilanen tebliğde bulunmuştur. Anılan ilanda ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde mahpusların telefon görüşmesi yapabileceği kişiler sayılmış ve mahpusların arkadaş, nişanlı ya da imam nikâhlı eşle telefon görüşmesi yapamayacakları belirtilmiştir. İlanda ayrıca 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (f) bendine yer verilmiştir. Anılan hüküm uyarınca mevzuatta belirtilen kişiler haricinde telefonla görüşme yapılması veya teknik bir müdahale ile konuşma sağlanması durumunda bir aydan üç aya kadar haberleşme ve iletişim araçlarından yoksun bırakılma cezası verileceği ifade edilmiştir.

8. Başvurucu, söz konusu ilan sonrasında Söke İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) 27/5/2020 tarihinde şikâyet başvurusu yapmıştır. İnfaz Hâkimliği, dosya muhtevasından 5275 sayılı Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (f) bendi ile belirlenmiş olan kişiler dışında görüşme yapılamayacağı hususunun ilanen tebliğ edildiğinin anlaşıldığını belirterek başvurucunun talebini 10/7/2020 tarihinde reddetmiştir.

9. Başvurucu, ret kararına karşı 23/7/2020 tarihinde Söke 1. Ağır Ceza Mahkemesine (Mahkeme) itiraz başvurusunda bulunmuştur. Başvurucu; itiraz dilekçesinde, nişanlısıyla üç yıldır görüşemediğini, COVID-19 salgını nedeniyle nakil ve nikâh işlemlerinin kapalı olduğunu, bu nedenle nişanlısıyla telefon görüşmesi yapmak istediğini belirtmiştir. Mahkeme 28/8/2020 tarihinde; İnfaz Hâkimliği kararında usul ve kanuna aykırı bir yön bulunmadığı gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir.

10. Başvurucu, nihai hükmü 4/9/2020 tarihinde öğrendikten sonra 2/10/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurucunun bireysel başvuruda bulunduktan sonra 15/11/2023 tarihinde evlendiği anlaşılmaktadır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

12. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun "Nişanlanma" başlıklı 118. maddesinin ilk fıkrası şöyledir: "Nişanlanma, evlenme vaadiyle olur."

13. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün telefon ile haberleşme hakkı" başlıklı 66. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir: "Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlüler, Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikte belirlenen esas ve usullere göre idarenin kontrolündeki ücretli telefonlar ile görüşme yapabilirler. Telefon görüşmesi idarece dinlenir ve kayıt altına alınır. Bu hak, tehlikeli hâlde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir."

14. 5275 sayılı Kanun'un "Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama" başlıklı 42. maddesinin ilgili kısmı şöyledir: "(1) Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar mektup, faks ve telgraf almak ve yollamaktan, televizyon izlemekten, radyo dinlemekten, telefon etmekten ve diğer iletişim araçlarından yararlanmaktan tamamen veya kısmen yoksun bırakılmasıdır. (2) Bu cezayı gerektiren eylemler şunlardır: ... f) Kurum idaresine bildirilen telefon numarası aracılığıyla ya da teknik müdahale ile başka bir hatta yönlendirme yapmak suretiyle görüşme hakkı olmayan kişilerle görüşmek. ..."

15. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlüyü ziyaret" başlıklı 83. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir: "Hükümlü, belgelendirilmesi koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi veya kayyımı tarafından haftada bir kez ve ayrıca kuruma kabullerinde, zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından, yarım saatten az ve bir buçuk saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir..."

16. 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in (İnfaz Yönetmeliği) "Telefonla görüşme hakkı" başlıklı 74. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir: "Kapalı kurumlarda bulunan hükümlüler, belgelendirmeleri koşuluyla eşi, dördüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ve vasisi ile telefon görüşmesi yapabilir."

B. Uluslararası Hukuk

17. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" başlıklı 8. maddesi şöyledir: "(1) Herkes .... yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. (2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz

konusu olabilir."

18. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM); haberleşme hürriyetine yapılan müdahalelerin demokratik toplumda zorunluluk teşkil etmesine ilişkin kriteri incelediği kararlarda öncelikle ceza infaz kurumlarında bulunan kimselerin yazışmalarının belirli ölçüde kontrolünün başlı başına Sözleşme'nin ihlaline sebebiyet vermeyeceğini, keza ceza infaz kurumunun olağan ve makul gereksinimleri dikkate alınarak bir değerlendirmede bulunmanın gerekli olduğunu belirtmiştir (Mehmet Nuri Özen/Türkiye, B. No: 12672/08, 11/1/2011, § 51; Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık, B. No: 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75, 7136/75, 25/3/1983, § 98).

19. AİHM kararlarına göre haberleşme özgürlüğüne yapılan müdahale öncelikle kanunla öngörülmelidir. Müdahalenin yasal dayanağını oluşturan mevzuatın ulaşılabilir, yeterince açık ve belirli bir eylemin gerektirdiği sonuçlar açısından öngörülebilir olması gerekir. İkinci olarak söz konusu sınırlandırma meşru bir amaca dayanmalıdır. Bunun yanı sıra müdahale demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olmalıdır. AİHM'e göre demokratik toplumda zorunluluk kavramı, müdahale teşkil eden eylemin acil bir toplumsal ihtiyaçtan kaynaklanması ve takip edilen meşru amaç bakımından orantılı olması unsurlarını içermektedir (Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık, §§ 85-97; Klass ve diğerleri/Almanya, B. No: 5029/71, 6/9/1978, §§ 42-55; Campbell/Birleşik Krallık, B. No: 13590/88, 25/3/1992, § 34).

20. AİHM'e göre hükümlü ve tutuklular Sözleşme kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (Hirst/Birleşik Krallık (No. 2), B. No: 74025/01, 6/10/2005, § 69). AİHM, ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahkûmların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebileceğini kabul etmiştir. Ancak bu durumda dahi hükümlü ve tutukluların haklarına yönelik herhangi bir sınırlama makul ve ölçülü olmalıdır (Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık, B. No: 5947/72 ..., 25/3/1983, §§ 99-105).

21. AİHM, Wakefield/Birleşik Krallık (k.k.), B. No:15817/89, 1/10/1990) başvurusunda, ceza infaz kurumunda barındırılan hükümlünün nişanlısı ile olan ilişkisinin özel hayata saygı hakkı kapsamında olduğunu değerlendirmiştir (nişanlılık bağlamında ayrıca bkz. Hofmann/Almanya (k.k.), B. No: 1289/09, 23/2/2010). Başvurucu, daha önce bir kez görüştüğü ve sık sık mektuplaştığı nişanlısının kendisini ziyaret edebilmesi için başka bir ceza infaz kurumuna nakledilmeyi talep etmiştir. Başvurucunun nakil talebi önce reddedilmiş, AİHM'e başvuru yaptıktan sonra ise sıkı güvenlik tedbirleri eşliğinde geçici olarak nakledilebileceği kendisine bildirilmiştir. Başvurucu, kendisinin güvenlik tehdidi oluşturmadığını belirtmiş ve makul güvenlik tedbirleri eşliğinde nakil talebinin karşılanması gerektiğini ileri sürmüştür.

22. AİHM; özel hayata saygı hakkının, mahpusların ceza infaz kurumu dışındaki insanlarla bağ kurmasının veya mevcut bağlarını sürdürmesinin mümkün olduğunca sağlanmasını gerekli kıldığını ifade etmiştir. AİHM; bu doğrultuda nişanlısının ziyaret edebilmesi amacıyla başvurucunun başka bir ceza infaz kurumuna nakil talebinin reddedilmesinin özel hayata saygı hakkına müdahale oluşturduğunu belirtmiştir. Bununla beraber AİHM, kamu makamlarının başvurucunun sıkı güvenlik tedbirleri altında geçici olarak nakledilmesi şeklindeki önerisinin düzenin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi meşru amacını taşıdığı ve ölçülü olduğu sonucuna varmıştır.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Anayasa Mahkemesinin 16/9/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

24. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak, geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Özel Hayata Saygı Hakkı ve Haberleşme Hürriyetinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

25. Başvurucu; ceza infaz kurumuna girmeden önce nişanlandığını, nişanlısının da başka bir ceza infaz kurumunda barındırıldığını, nikâh işlemi ve nakil taleplerine cevap verilmediğini ve otuz sekiz aydır görüşemediklerini beyan etmiştir. Nişanlısı ile telefon görüşmesi yapma talebinin reddedildiğini belirten başvurucu; kötü muamele yasağının, eşitlik ilkesinin, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, konuya ilişkin mevzuata ve Anayasa Mahkemesi içtihadına yer verilerek başvurunun incelenmesinde ilgili mevzuat ve Anayasa Mahkemesi içtihadının yanı sıra somut olayın kendine özgü koşulları ile derece mahkemelerinin gerekçelerinin de dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

2. Değerlendirme

26. Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir: "Herkes, özel hayatına ... saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ... gizliliğine dokunulamaz."

27. Anayasa'nın "Haberleşme hürriyeti" başlıklı 22. maddesi şöyledir: "Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar. İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir."

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunan başvurucunun iddialarının özünün nişanlısı ile telefonla görüşmesinin engellenerek haberleşmesinin kısıtlandığına ve nişanlılık ilişkisinin zarar gördüğüne yönelik olması nedeniyle başvurunun özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyeti kapsamında incelenebileceği, bu çerçevede öncelikle uygulanabilirlik incelemesinin yapılmasının gerekli olduğu değerlendirilmiştir.

a. Uygulanabilirlik Yönünden

29. Ceza infaz kurumunda barındırılan başvurucu, başka bir ceza infaz kurumunda barındırılan nişanlısıyla telefon görüşmesinin engellenmesinden yakınmaktadır.

30. Anayasa Mahkemesi, aile hayatından söz edebilmek için birlikte yaşamanın temel bir koşul olduğunu kabul etmiştir. Aile hayatına saygı hakkının söz konusu olabilmesi için öncelikle "aile" kavramı kapsamında değerlendirilebilecek kişisel ve yakın bağların varlığı gereklidir (Murat Demir [GK], B. No: 2015/7216, 27/3/2019, §§ 72-74; Dalga Eda Yıldırım ve Özgün Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/5974, 26/12/2017, § 70).

31. Başvurucunun iddiası, aile kurma niyetinde olduğu nişanlısı ile ilişkisinin aile hayatına saygı hakkı kapsamında korunması gerektiğine ilişkindir. Başvurucunun daha önce nişanlısı ile birlikte yaşadığına ve bu birlikteliğin aile hayatı olarak değerlendirilmesi gerektiğine yönelik bir iddiasının olmadığı görülmektedir. Yalnızca aile kurma niyetinde olunması, kişisel ve yakın bağların bulunduğunun kabulü ve aile hayatına saygı hakkına ilişkin güvencelerin otomatik olarak dikkate alınması yönünden yeterli kabul edilemez. Somut başvurunun koşullarında, başvurucu ile nişanlısı arasında yakın ve kişisel bağların bulunmadığı görüldüğünden başvurunun aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirilemeyeceği açıktır. Bununla beraber başvurucunun nişanlısı ile ilişkisinin özel hayata saygı hakkı kapsamında olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

32. Toplumumuzda kabul görmüş bir sosyal ve geleneksel müessese olan nişanlılık, 4721 sayılı Kanun'da evlilik öncesi bir kurum olarak aile hukuku içinde düzenlenmiştir. Karşılıklı evlenme vaadiyle yapılan nişanlanma, bireyler arasındaki kişisel ve sosyal iletişimin geliştirilmesini hedefleyen bir hazırlık süreci olarak tanımlanabilir. Nişanlılık hukuki sonuç doğuran bir müessese olduğu kadar bireyler arasında evlilik öncesinde özel bir şahsi ilişki de tesis etmektedir. Bu doğrultuda başvurucu ile nişanlısı arasındaki özel hayat anlamında kişisel ve yakın bir bağın mevcut olduğu ve somut olayda özel hayata saygı hakkının ve haberleşme hürriyetinin uygulanabilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır (benzer yöndeki kararlar için bkz. Wakefield/Birleşik Krallık, k.k., B. No:15817/89, 1/10/1990; Hofmann/Almanya, k.k., B. No: 1289/09, 23/2/2010).

b. Kabul Edilebilirlik Yönünden

33. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

34. Kamu makamlarının bireyin haberleşme özgürlüğüne ve haberleşmesinin gizliliğine keyfî bir şekilde müdahale etmelerinin önlenmesi, Anayasa ve Sözleşme ile sağlanan güvenceler kapsamında yer almaktadır. Haberleşmenin içeriğinin denetlenmesi, haberleşmenin gizliliğine ve dolayısıyla haberleşme özgürlüğüne yönelik ağır bir müdahale oluşturur. Bununla birlikte haberleşme özgürlüğü, mutlak nitelikte olmayıp meşru birtakım sınırlamalara tabidir. Bu kapsamdaki özel sınırlama ölçütleri, Anayasa'nın 22. maddesinin ikinci fıkrasında sayılmıştır (Mehmet Koray Eryaşa [2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 50).

35. Somut olayda başvurucunun nişanlısıyla telefon görüşmesi yapmasına getirilen kısıtlamanın özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyetine müdahale oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

36. Anayasa'nın 20. maddesinde herkesin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, 22. maddesinde ise herkesin haberleşme özgürlüğüne sahip olduğu ve haberleşmenin gizliliğinin esas olduğu hüküm altına alınmıştır.

37. Bununla beraber bu yükümlülük yerine getirilirken ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal sonuçlarının gözetilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi ile haberleşme hürriyeti arasında adil bir denge sağlanmalıdır. Ancak ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal sonucu olarak idarenin müdahale

konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir (Mehmet Koray Eryaşa, § 89).

38. Bu bağlamda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerini ihlal edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, meşru amaç taşıma, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük ilkesine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

39. Anayasa uyarınca temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların öncelikle kanunla öngörülmüş olması gerekir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre de Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan kanunilik ölçütünün karşılanması için müdahale şeklî anlamda bir kanuna dayanmalıdır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 31; Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 75; Fatih Saraman [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019, § 65; Turgut Duman [2. B.], B. No: 2014/15365, 29/5/2019, § 66).

40. Bu bağlamda başvurucunun özel hayatına saygı hakkı ile haberleşme hürriyetine yönelik kısıtlamanın 5275 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile İnfaz Yönetmeliği'nin 74. maddesinin (1) numaralı fıkrasına dayanılarak yapıldığı, bu düzenlemelerin kanunla sınırlama koşulunu karşıladığı sonucuna varılmıştır.

(2) Meşru Amaç

41. Özel hayata saygı hakkı ve haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin meşru kabul edilebilmesi için bu müdahalenin Anayasa'nın 20. ve 22. maddelerinin ikinci fıkralarında sayılmış olan millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına dayanması gerekir (Ahmet Temiz [2. B.], B. No: 2013/1822, 20/5/2015, § 47).

42. Başvuru konusu olayda özel hayata saygı hakkına ve haberleşme hürriyetine müdahalenin kamu düzeninin ve güvenliğinin sağlanması ile suç işlenmesinin önlenmesi kapsamında telefonla görüşme hakkının sınırlandırılması şeklinde uygulandığı ve anılan müdahalenin meşru amaç taşıma koşulunu karşıladığı değerlendirilmiştir.

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk ve Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

43. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir. Açıktır ki bu başlık altındaki değerlendirme, sınırlamanın amacı ile bu amacı gerçekleştirmek üzere başvurulan araç arasındaki ilişki üzerinde temellenen ölçülülük ilkesinden bağımsız yapılamaz. Çünkü Anayasa'nın 13. maddesinde demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmama ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama biçiminde iki ayrı kritere yer verilmiş olmakla birlikte bu iki kriter bir bütünün parçaları olup aralarında sıkı bir ilişki vardır (Ferhat Üstündağ [2. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

44. Orantılılık ise sınırlamayla ulaşılmak istenen amaç ile başvurulan sınırlama tedbiri arasında dengesizlik bulunmamasına işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle orantılılık, bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri veya müdahalenin amacı başkalarının haklarını korumak ise diğer bireylerin hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir. Dengeleme sonucu müdahalede bulunulan hakkın sahibine terazinin diğer kefesinde bulunan kamu menfaati veya diğer bireylerin menfaatine nazaran açıkça orantısız bir külfet yüklendiğinin tespiti hâlinde orantılılık ilkesi yönünden bir sorunun varlığından söz edilebilir (Ferhat Üstündağ, § 48).

45. Hükümlü veya tutuklular, Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hukuka uygun olarak bir mahkûmiyet kararına bağlı olarak tutma olarak değerlendirilebilecek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı dışında (İbrahim Uysal [2. B.], B. No: 2014/1711, 23/7/2014, §§ 29-33) Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına genel olarak sahiptir. Bununla birlikte ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin temini gibi ceza infaz kurumunda güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda bu kişilerin sahip oldukları haklar sınırlanabilir (Turan Günana [1. B.], B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 35; Mehmet Koray Eryaşa, §§ 50, 51).

46. Anayasa'da herkesin haberleşme hürriyetine sahip olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda tutuklu ve hükümlü bulunan kişilerin de haberleşme hürriyetine sahip olduğu hususunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Bununla birlikte ceza infaz kurumları açısından haberleşme hürriyetinin belirlenmesi açısından kamu makamlarının takdir yetkisinin daha geniş olması ceza infaz kurumunun niteliği ve amacı bağlamında kabul edilebilir bir durumdur. Ceza infaz kurumunda tutulan hükümlü ve tutuklular açısından haberleşme hürriyetinin kapsamının her türlü iletişim aracını içermeyeceği açıktır. Özellikle diğer haberleşme yollarının kullanılabildiği ve yeterli olduğu durumlarda, Anayasa'nın 22. maddesinin, hükümlü ve tutukluların telefonla görüşmesini güvence altına aldığı şeklinde yorumlanması mümkün değildir. Burada dikkat edilecek nokta hükümlü ve tutukluların dış dünya ile haberleşmesinin sağlanmasında kamu otoritelerinin takdir yetkisinin geniş yorumlanması gerektiğidir (Mehmet Koray Eryaşa, §§ 54,55).

47. Ayrıca hükümlü ve tutukluların temel haklarına yapılan müdahalelere gerekçe olarak gösterilebilecek makul nedenlerin somut olayın tüm koşulları çerçevesi dâhilinde olaya özgü olgu ve bilgilerle gerekçelendirilmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra yapılacak değerlendirmede kişinin itham edildiği suçun ve tutuklama sebeplerinin de dikkate alınması gerekmektedir (Mehmet Zahit Şahin, § 63).

48. Anayasa Mahkemesi, daha önce verdiği kararlarda hükümlünün avukatıyla telefon vasıtasıyla görüşmesinin engellenmesini incelemiştir. Anayasa Mahkemesi anılan başvuruda hükümlülerin avukatlarıyla telefon vasıtasıyla görüşme hakkının kural olarak mevcut olmadığı tespitinde bulunmuştur. Bununla beraber Anayasa Mahkemesi, hükümlülerin avukatlarıyla telefon görüşmesi yapma talebinin somut olayın koşulları bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini vurgulayarak bu hususstaki temel ilkeleri belirlemiştir (Sinan Gül [1. B.], B. No: 2016/7628, 27/2/2020, §§ 50-52, 55; Cengiz Eker [2. B.], B. No: 2017/26841, 2/6/2020, §§ 50-52, 55).

49. Anayasa Mahkemesi hükümlülerin avukatlarıyla telefon vasıtasıyla görüşme hakkına ilişkin verdiği kararlarda, mevzuatta böyle bir hakkın düzenlenmediğini tespit ettikten sonra hükümlülerin öznel durumları gözetilmek suretiyle belli bir esnekliğin sağlanması gerektiğini vurgulamıştır (Sinan Gül, §§ 56, 57; Cengiz Eker, §§ 56, 57). Mevzuatta, hükümlülerin telefon ile görüşmesi bir hak olarak tanımlanmakla birlikte kimler ile telefon vasıtasıyla görüşme sağlayabileceğinin ve görüşme şartlarının idarenin takdir yetkisi kapsamında kaldığı; bu bağlamda hükümlülerin nişanlıları ile telefon vasıtasıyla görüşme hakkının kural olarak mevcut olmadığı anlaşılmaktadır. Anılan kararlardan hareketle ceza infaz kurumunda telefonla görüşülecek kişiler yönünden getirilecek sınırlamalarda hükümlülerin nişanlılarıyla iletişim kurabilmelerindeki bireysel yarar ile kamu yararı arasında makul bir dengeleme yapılarak hükümlülerin öznel durumları gözetilmek suretiyle belli bir esnekliğin sağlanması gerekir.

50. Bu bağlamda başvuru konusu olay bakımından yapılacak değerlendirmelerin temel ekseni, müdahaleye neden olan idari makamlar ve yargısal makamların kararlarında dayandıkları gerekçelerin özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyetini kısıtlaması

bakımından demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük ilkesine uygun olduğunu ilgili ve yeterli bir şekilde ortaya koyup koyamadığı olacaktır (Mehmet Zahit Şahin, § 64; Ahmet Temiz, § 68).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

51. 5275 sayılı Kanun'un 66. maddesinde hükümlülerin telefonla haberleşme hakkı açıkça düzenlenmiş ancak bu hakkın esaslarının yönetmelik ile belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Bir başka ifade ile hükümlülerin telefonla görüşmesi bir hak olarak tanımlanmakla birlikte kimler ile telefon vasıtasıyla görüşme sağlayabileceğinin ve görüşme şartlarının idarenin takdir yetkisi kapsamında düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. İlgili İnfaz Yönetmeliği'nde ise anılan yetki bağlamında yapılan düzenleme ile hükümlülerin telefonla görüşebileceği kişiler eş, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlar ile vasi olarak sayılmıştır. Bu kapsamda nişanlı ile telefonla görüşme öngörülmemiştir.

52. Öte yandan anılan mevzuatta hükümlünün nişanlısıyla telefonla görüşme hakkı olduğuna dair bir düzenleme olmamakla birlikte yukarıda belirtilen mevzuata göre (bkz. § 15) hükümlünün önceden ismini bildirmek suretiyle nişanlısıyla çalışma saatleri içinde yüz yüze görüşebileceği, ayrıca mektup vasıtasıyla nişanlısıyla iletişim kurmasının mümkün olduğu gözetildiğinde hükümlülere nişanlıları ile telefonla görüşme hakkının tanınmamasının haberleşme hürriyetini tamamen ortadan kaldıracak boyutta olmadığı, diğer haberleşme yollarının hükümlü ile nişanlısı arasındaki iletişimin sağlanması açısından yeterli olabileceği anlaşılmaktadır.

53. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda kalan hükümlülerin haberleşme hürriyetleri kapsamında sayılan telefonla görüşme hakkının, görüşülebilecek kişiler yönünden, bu konuda idareye tanınan geniş takdir yetkisi de dikkate alındığında, sınırlandırılmasının mümkün olduğu söylenebilir. Öte yandan telefonla görüşme hakkı mahpusların dışarıyla ve yakınlarıyla iletişimlerinin devamlılığını sağlamak suretiyle özel ve kişisel ilişkilerini de canlı tutmanın bir yoludur. Bu bağlamda 4721 sayılı Kanun'da düzenlenen nişanlılık kurumunun evlilik öncesi bir adım ve özel hayatın önemli bir parçası olduğu yadsınamaz. Bu nedenle nişanlı olduğunu ortaya koyan mahpusların nişanlılarıyla, anılan kurumun önemi de gözetilerek ilişkiyi sürdürebilir kılacak nitelikte iletişimlerinin sağlanması yönünde idarenin kolaylık göstermesi beklenir. Özellikle sair iletişim araçlarının yeterli olmadığı veya nişanlıların her ikisinin de mahpus olduğu durumlarda idarenin iletişimi sağlayacak şekilde davranması daha da önem arz etmektedir.

54. Ancak bu durumda hükümlülerin nişanlılarıyla iletişim kurabilmelerindeki bireysel yarar ile kamu yararı arasında makul bir dengeleme yapılarak hükümlülerin öznel durumları gözetilmek suretiyle belli bir esnekliğin sağlanması gerektiği vurgulanmalıdır. Bu bağlamda hükümlünün nişanlısıyla telefon vasıtasıyla görüşme talebi, hükümlünün dayandığı nedenler ve somut olayın öznel koşulları gözetilerek değerlendirilmeli ve yeterli gerekçe ile karşılanmalıdır. Bununla birlikte somut olayın öznel koşulları gözetilerek yapılacak değerlendirme sonucunda taleplerin yeterli gerekçelerle karşılanması, öncelikle başvuruculaların konu ile ilgili üzerine düşen temellendirme ve yeterli düzeyde açıklama yapma yükümlülüğünü yerine getirmesi ile ortaya çıkabilecektir. İlgililerin bu bağlamdaki bilgileri idari ve yargısal makamlara sunması, makul düzeyde bir açıklama yapması gerekmektedir.

55. Somut olayda hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunan başvurucu, başka bir ceza infaz kurumunda bulunan nişanlısıyla telefonla görüşme talebinde bulunmuştur. Her ikisinin de ceza infaz kurumunda bulunduğu dikkate alındığında başvurucu ile nişanlısının yüz yüze görüşme imkânının olmadığı açıktır. Bunun yanında başvurucu, nikâh işleminin yapılması ve nakil talebine cevap verilmediğini beyan etmektedir. Başvurucu, nişanlısı ile mektup yoluyla

iletişim kurabilmekteyse de bu durumun kısa sayılamayacak bir süre devam ettiği ve nişanlılık ilişkisinin niteliği gözetildiğinde sadece mektupla iletişimin yeterli bir haberleşme vasıtası olarak değerlendirilemeyeceği anlaşılmaktadır.

56. Başvurucu, tüm bu hususları yargı makamları önünde dile getirerek nişanlısıyla telefon görüşmesi yaptırılması talebinde bulunmuştur. Buna karşın yargı makamlarının kararlarında İdare ve Gözlem Kurulu ilanında yer alan 5275 sayılı Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (f) bendi tekrarlanmakla yetinilerek başvurucunun talebi reddedilmiştir. Oysa anılan hükmün görüşme hakkı olmayan kişilerle telefon görüşmesi yapılmasına ilişkin olduğu ve başvurucunun talebi ile doğrudan bir ilgisi olmadığı görülmektedir.

57. Başvurucunun nişanlısı ile sadece mektupla iletişim kurabildiği ancak bunun yeterli olmadığından yakındığı, kısa sayılamayacak bir süre devam eden bu durumla ilgili öznel nedenler ileri sürdüğü görülmüştür. Mahkeme kararlarında ise başvurucunun nişanlılık durumuna ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmadığı gibi başvurucunun başka bir ceza infaz kurumunda bulunan nişanlısı ile telefonla görüşme talebinin reddedilmesinin kamu düzeni ve kurum güvenliği açısından neden gerekli olduğu da açıklanmamıştır. Kararlarda, başvurucunun dayandığı nedenlerin ve somut olayın öznel koşullarının gözetilmediği, başvurucunun nişanlısıyla görüşme talebinin ilgili ve yeterli gerekçe ile karşılanmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda yargı makamlarının gerekçelerinin, başvurucunun özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin demokratik toplum gereklerine uygun ve ölçülü olduğunu ortaya koyamadığı sonucuna varılmıştır.

58. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ve 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

59. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 60.000 TL manevi tazminata hükmedilmesi talebinde bulunmuştur.

60. Başvurucunun başvuru tarihinden sonra evlendiği anlaşılmakla (bkz. § 11) tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

61. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 34.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata saygı hakkı ile haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ve 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 34.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Söke İnfaz Hâkimliğine (E.2020/1030, K.2020/1284), Söke 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2020/1006 D.İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 16/9/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.